

Svar på skriftligt spörsmål SSS 9/2017 rd

Svar på skriftligt spörsmål om bättre rättigheter för samerna

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 9/2017 rd undertecknat av riksdagsledamot Emma Kari /gröna:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att genomföra rekommendationerna enligt forskningen om samernas rättigheter?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Genom ett öppet förfarande har projektet ”Förverkligandet av samiska rättigheter: Internationell jämförande forskning” vid Lapplands universitet valts att genomföra utrednings- och forskningsverksamheten för tema 8.4 ”Vilka lärdomar ger internationella erfarenheter i frågor som gäller ursprungsbefolkningen?” i utrednings- och forskningsplanen till stöd för Statsrådets beslutsfattande 2016. Syftet med projektet var att samla in bakgrundsinformation om internationella instrument, hur de tillämpas i olika länder och deras rättspraxis för att främja ratificeringen av ILO:s konvention nr 169 och annan lagstiftning som rör samer samt om konkret rättskomparativ forskning om andra staters lösningar gällande urfolkens rättigheter samt skapa en rättskomparativ forskningsrapport om detta. Forskningsrapporten färdigställdes den 25 januari 2017 och innehöll rekommendationer.

I forskningsrapporten föreslogs bland annat att samernas grundlagsenliga och folkrättsliga ställning kräver att autonomi utvecklas och tillgodoses i lagstiftningen på ett ändamålsenligt sätt. I statsrådet sörjer justitieministeriet för samernas kulturella autonomi och samordningen av samefrågor. Samernas kulturella autonomi genomförs huvudsakligen utifrån bestämmelserna i sametingslagen (974/1995). Genom lagen har för samerna skapats en administrativ-politisk ställning som är tryggad i grundlag och med hjälp av vilken dessa har bättre möjligheter än tidigare att inverka på beslut i de ärenden som gäller det samiska språket och samekulturen samt samernas ställning som ett urfolk. Genom lagen garanteras samerna rättigheter att i en så stor omfattning som möjligt kontrollera sin egen ekonomiska, sociala och kulturella utveckling samt att delta i planeringen av denna på en regional och nationell nivå. Enligt 2 § i sametingslagen ska i statsbudgeten upptas ett anslag för de uppgifter som avses i denna lag.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 9/2017 rd

I forskningsrapporten rekommenderades också att samarbetet och förhandlingskulturen mellan staten och samerna förbättras. Regeringens mål är att öka förtroendet mellan regeringen och sametinget. Enligt 9 § i sametingslagen ska myndigheterna förhandla med sametinget om alla vittsyftande och viktiga åtgärder, som på ett direkt och särskilt sätt kan inverka på samernas ställning som ett urfolk och som på samernas hembygdsområde gäller de situationer som räknas upp i paragrafen. För att fullgöra förhandlingsplikten skall den behöriga myndigheten bereda sametinget tillfälle att bli hört och förhandla om saken. Om sametinget inte utnyttjar tillfället hindrar detta inte myndigheten att fortsätta behandlingen av ärendet. Myndigheterna har därmed redan nu en lagstadgad skyldighet att förhandla med sametinget om åtgärder som påverkar deras ställning som urfolk. Justitieministeriet håller på att sammanställa god praxis för ministeriernas tillämpning av förhandlingsplikten. Dessutom för justitieministeriet en kontinuerlig dialog om olika frågor med sametinget, och bland annat ordnar man årliga konferensdagar om aktuella frågor som rör samerna tillsammans med sametinget och statsrådets tjänstemän med ansvar för samefrågor. Syftet är att utveckla samarbetet mellan statsrådet och sametinget.

Justitieministeriet ordnar våren 2017 en utbildning om grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter i statsrådet. Samernas rättigheter i egenskap av urfolk är ett av kursens delområden. Via olika teman behandlar kursen de grundläggande fri- och rättigheterna som tryggas i grundlagen, Finlands ratificering av människorättskonventionen samt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Såväl medborgerliga och politiska rättigheter som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter behandlas mångsidigt.

En av rekommendationerna i forskningsrapporten gällde en revidering av definitionen av same. Den nordiska samekonventionen som förhandlats mellan Norge, Sverige och Finland innehåller en samnordisk bestämmelse om röstberättigad person i val till sametinget. Den gemensamma rösträttsbestämmelsen motsvarar Norges gällande lagstiftning. För Finlands del preciseras rösträtten i den nationella lagstiftningen före nästa val till sametinget, som ska hållas hösten 2019. Regeringens proposition om att förnya sametingslagen kommer att överlämnas till riksdagen för behandling under 2017.

I forskningsrapporten konstaterades bland annat att staten bör främja inrättandet av den sannings- och försoningskommission som sametingen föreslagit. Enligt 5 § i sametingslagen kan sametinget hos myndigheter väcka initiativ och göra framställningar samt avge utlåtanden. Sametinget har i sitt åtgärdsprogram som antogs den 15 april 2016 skrivit in den utförliga målsättningen att utveckla samernas rättsliga ställning och självbestämmanderätt och att tillsätta en sanningskommission för att genomföra detta mål

Svar på skriftligt spörsmål SSS 9/2017 rd

(åtgärdsprogrammet punkt 3.3.1). Till dags dato har justitieministeriet dock inte mottagit något specifikt förslag som rör detta.

I forskningsrapporten rekommenderades också att internationella konventioner om samernas rättigheter ratificeras. Ordförandena för förhandlingsdelegationerna för den nordiska samekonventionen som förhandlats mellan Norge, Sverige och Finland har den 13 januari 2017 paraferat dvs. preliminärt fastställt fördragstexten för att avsluta förhandlingsskedet. Konventionen syftar till att bekräfta och stärka det samiska folkets rättigheter så att samerna kan bevara, utöva och utveckla sin kultur, sina språk och sitt samhällsliv med minsta möjliga hinder av landgränserna. Enligt konventionen ska konventionen godkännas av sametingen före konventionsstaternas undertecknande. Först efter att sametingen har godkänt konventionen, kan regeringarna i Finland, Sverige och Norge fortsätta sitt arbete med att underteckna och ratificera konventionen. Regeringens proposition om godkännande av ILO-konvention 169 (*Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder*) och om ändring av lagen om Forststyrelsen överlämnades till riksdagen i november 2014 (RP 264/2014 rd). Ratificeringsförslaget bordlades i riksdagen och hann inte behandlas före riksdagsvalet. Eftersom det är fråga om en proposition om att anta en internationell konvention, pågår ärendet fortfarande i riksdagen. Regeringen har bett riksdagen om mer tid till slutet av 2017 för behandlingen av propositionen. Forskningsrapporten blev klar den 25 januari 2017 och avsikten är att så snart som möjligt återkomma till ratificeringen av ILO:s konvention nr 169.

Helsingfors 22.2.2017

Justitie- och arbetsminister Jari Lindström